

Türkiye'de doğumda kullanılan geleneksel uygulamalar: Bir integratif derleme

Traditional practices used at birth in Türkiye: An integrative review

Ceyda Şapoğlu¹, Sevil Günaydın², Tülay Yılmaz², Hüsnüye Dinç Kaya²

¹Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
²İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye'de doğumda kullanılan geleneksel uygulamalara ilişkin mevcut literatürün sentezlenmiş bir özetini sunmak amacıyla yapılmıştır. Bu integratif derleme çalışması, Aralık 2022- Şubat 2024 tarihleri arasında, Google Scholar, PubMed ve Science Direct veri tabanları kullanılarak yapılmıştır. Çalışmaya Türkçe ve İngilizce dillerinde yayınlanmış, kantitatif ve kalitatif desende yapılmış araştırma makaleleri dahil edilmiştir. Çalışmaya 12 kantitatif, 4 kalitatif makale dahil edilmiştir. Değerlendirmeye alınan makalelerde üç tema belirlenmiştir. Bu temalar; inanca yönelik uygulamalar, beslenmeye ilişkin uygulamalar, fiziksel müdahaleyi içeren uygulamalardır. Çalışmalarda katılımcıların sıklıkla inanca yönelik uygulamaları ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu çalışma ile Türkiye'de 2008-2024 yılları arasında doğumda katılımcılar tarafından bilinen ve kullanılan geleneksel uygulamalar tespit edilmiştir. Günümüzde Türkiye'nin farklı bölge ve örneklem gruplarında bazı geleneksel uygulamaların (Meryem ana eli otu kullanmak, dua etmek vb.) hala varlığını sürdürdüğünü görülmektedir.

Anahtar kelimeler: doğum; ebelik; geleneksel

ABSTRACT

This study was conducted to present a synthesized summary of the existing literature on traditional practices used in childbirth in Türkiye. This integrative review study was conducted between December 2022 and February 2024 using Google Scholar, PubMed and Science Direct databases. Quantitative and qualitative research articles published in Turkish and English were included in the study. 12 quantitative and 4 qualitative articles were included in the study. Three themes were identified in the articles evaluated. These themes; These are practices related to belief, practices related to nutrition, and practices involving physical intervention. It has been found in studies that participants frequently express practices related to belief. This study identified traditional practices known and used by participants at birth in Türkiye between 2008-2024. Today, it is seen that some traditional practices (using the Virgin Mary's Hand plant, praying, etc.) still exist in different regions and sample groups in Türkiye.

Keywords: birth; midwifery; traditional

Giriş

Geleneksel uygulamalar; toplumun inanç, gelenek, değer ve kültürleri etrafında şekillenen uygulamalardır. Tüm dünyada geleneksel uygulamalara baktığımızda en sık kullanılan alanlardan birisi sağlıktır (Çevik & Alan, 2020). Sağlık alanında geleneksel uygulamalar bir hastalığı iyileştirmek, bir rahatsızlığı gidermek, sağlığı geliştirmek, modern sağlık uygulamalarına destek olmak amacıyla geçmişten günümüze kadar kullanılan ve hala başvurulan yöntemlerdir. Sağlık alanında kullanılan geleneksel yöntemler incelendiğinde doğuma yönelik kullanılan uygulamalar başta gelmektedir (Çevik & Alan, 2020; Erenoğlu ve ark., 2017).

Doğum insan yaşamının önemli geçiş evrelerinden biridir. Her dönemde ve toplumda doğuma, doğurganlığa önem verilmiş ve sevindirici kutsal bir olay olarak nitelendirilmiştir. Doğum, gebe kadının desteğe ihtiyacı olduğu doğal ve fizyolojik bir süreç olmasının yanında bu sürecin bir parçası olan uterus kontraksiyonları kadının rahatsızlık ve ağrı hissetmesine neden olabilir ve bu süreci zorlaştırabilmektedir (Erenoğlu ve ark., 2017; Taşhan & Koyuncu, 2018). Doğumda kullanılan geleneksel uygulamalar tamda bu noktada kadınlara destek olmaktadır (Ersöz ve ark., 2024; Yalçın & Özbaşaran, 2021).

Doğum ağrısını hafifletmeye ve doğumu kolaylaştırmaya yönelik uygulanan kültürel ve geleneksel uygulamaların birçoğu toplumdan topluma değişse de günümüze kadar hala

kullanılmaya devam etmektedir (Taşhan & Koyuncu, 2018). Işık ve ark. (2010) yaptığı çalışmada kadınların %53.7'sinin, Habte ve ark. (2023) yaptığı çalışmada kadınların %37.5'inin doğumda geleneksel uygulamalara başvurduğu saptanmıştır (Işık ve ark., 2010; Habte ve ark., 2023). Kadınların ağrısız ve kolay doğum deneyimleyebilmesi için doğum sırasında ağrıyı giderici geleneksel yöntemler kullanılmaktadır (Ersöz ve ark., 2024). Özcan ve ark. (2022) doğum ağrısına yönelik yaptığı çalışmada kadınların %42.3'ünün doğum ağrısını gidermeye yönelik bir geleneksel yöntemle başvurduğu saptanmıştır (Özcan ve ark., 2022).

Geleneklerini ve kültürlerini koruyan birçok toplumda bu uygulamalar hala devam etmekte ve bir sonraki nesle aktarılmaktadır. Kullanılan uygulamalarının bazıları bilimsel bir temele dayanmakta ve faydalı olmaktadır. Ancak bunun yanı sıra bazı uygulamalar etkisiz ve bazıları da zararlı olabilmektedir (Aydemir ve ark., 2022; Taşhan & Koyuncu, 2018). Ebeler bu süreçte bakım verdiği kadının ve ailesinin gereksinimlerini, kültürel inanç ve uygulamalarını bilmeli ve kültüre dayalı ebelik bakımı vermelidir. Kültüre dayalı verilen bakım doğum sonuçlarını olumlu yönde etkilemektedir. Ancak sağlığı olumsuz yönde etkileyen uygulamalar da tespit edilmelidir (Aydemir ve ark., 2022). Doğum anında gebe ile birlikte olan meslek mensuplarının bu uygulamaları bilmesinin bakım planlarken faydalı olanı desteklemesi, zararlı olan için

alternatifler belirleyerek terkedilmesi konusunda toplumu yönlendirmesi beklenmektedir. Bu nedenle hangi geleneksel uygulamaların kullanıldığı önemlidir.

Bu çalışma, Türkiye'de doğumda kullanılan geleneksel uygulamalara ilişkin mevcut literatürün sentezlenmiş bir özeti sunmak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Metodolojik titizliği artırmak için sistematik bütüleştirici bir literatür taraması yapılmıştır. Bu sistematik yaklaşım, problemi tanımlama, literatür taraması, veri değerlendirmesi, veri analizi ve sonuçların sunumu olmak üzere beş temel aşamayı içermektedir (Whittemore & Knafl, 2005). Bu integratif derleme de bu aşamalar takip edilmiş olup sonuçların sunumu aşamasına derlemenin bulgular kısmında verilmiştir.

Problemi tanımlama

Geleneksel uygulamaların bazılarının bilimsel bir temele dayanan yararları olduğu, bazılarının ise etkisiz veya zararlı olduğu bilinmektedir. Doğum eylemi sırasında kullanılan geleneksel uygulamaların yarar ve zararlarının neler olduğu meslek gurupları tarafından bilinmesi gerekmektedir. Bu integratif derlemenin amacı Türkiye'de doğumda kullanılan geleneksel uygulamalara ilişkin mevcut literatürün sentezlenmiş bir özeti sunmaktır.

Araştırma sorusu

Türkiye'de doğumu kolaylaştırmaya ve doğum ağrısını azaltmaya yönelik kullanılan geleneksel uygulamalar nelerdir?

Literatür taraması

Bu integratif derlemede, çalışma protokolünün oluşturulmasında ve makalenin yazılmasında PRISMA kontrol listesi takip edilmiştir (Page ve ark., 2021). Çalışma öncesinde çalışma konusunun, daha önce tamamlanmış veya devam eden çalışmalar arasında olup olmadığı PROSPERO sisteminden kontrol edilmiştir. Çalışma International Prospective Register of Systematic Reviews (PROSPERO) kayıt (Kayıt Numarası: CRD42023455161) sistemine kaydedilmiştir.

Bu integratif derleme çalışması Aralık 2022- Şubat 2024 tarihleri arasında, konuyla ilgili yayınların geriye dönük olarak taranması biçiminde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada uluslararası dergilerde yayınlanan makalelere ulaşmak için, Google Scholar, PubMed ve Science Direct veri tabanları kullanılmıştır. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa internet erişim ağı üzerinden (cultural OR traditional) AND (practices) AND (birth OR labour), (kültürel OR geleneksel) AND (uygulamalar) AND (doğum) gibi İngilizce ve Türkçe anahtar kelimelerle tarama yapılmıştır. Ayrıca araştırmaya dahil edilen çalışmaların kaynak listeleri ek çalışmalara ulaşmak amacıyla gözden geçirilmiştir.

Çalışmaların incelemeye dahil edilme ve dışlanma kriterleri

Whittemore ve Knafl (2005), integratif derleme çalışmalarında örnekleme dahil edilme ve dışlanma kriterlerinin açıkça belirtilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu çalışmada araştırma sorusu dikkate alınarak dâhil etme ve dışlama kriterleri belirlenmiştir. Buna göre; çalışmaya 2008 ve 2024 yılları arasında Türkiye'deki verileri içeren İngilizce ve Türkçe olarak yayınlanan tam metne ulaşılan tanımlayıcı, kesitsel ve kalitatif çalışmalar dahil edilmiştir. Farklı örnekleme

grupları ile yapılmış, doğum sırasında kullanılan geleneksel uygulamalar ile ilgilenen makaleler edilmiştir.

Doğum sırasında geleneksel uygulamalara odaklanmayan (gebelik, doğum sonu dönem gibi dönemlerde geleneksel uygulamaların kullanımını inceleyen), geleneksel olmayan yöntemleri değerlendiren, farklı çalışma deseninde yapılmış olan, tam metne ulaşılamayan, yayınlanmamış tezler, kongre bildirileri çalışmada sentez kapsamına alınmamıştır.

Veri değerlendirmesi

Çalışmaların kanıt kalitesinin değerlendirilmesi

Çalışmaya dahil edilmek üzere seçilen her araştırma, kalite değerlendirme kontrol listesi ile (Critical Appraisal Checklists) iki yazar tarafından değerlendirilmiş (CS, SG), üçüncü ve dördüncü yazar (TY, HDK) tarafından kontrol edilmiştir. Çalışmaların metodolojik kalitesi Joanna Briggs Enstitüsü (JBI) tarafından geliştirilen kontrol listeleri (JBI Critical Appraisal Checklist For Analytical Cross Sectional Studies and JBI Critical Appraisal Checklist For Qualitative Research) kullanılmıştır.

Analitik kesitsel çalışmalar için kullanılan kontrol listesinde 8 madde; kalitatif çalışmalar için kullanılan kontrol listesinde ise 10 madde bulunmaktadır. Bu kontrol listelerinde sorular "evet, hayır, belirsiz, uygulanamaz" seçenekleriyle yanıtlanmaktadır (Tufanaru ve ark., 2020).

Veri analizi

Dahil edilen makalelerin taranması, makalelerin seçilmesi, verilerin elde edilmesi ve kalite değerlendirmesi birinci (CD) ve ikinci araştırmacı (SG) tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmiş ve tüm aşamalar deneyimli olan üçüncü (TY) ve dördüncü (HDK) araştırmacılar tarafından kontrol edilmiştir. Çalışma hakkında herhangi bir fikir ayrılığı olması durumunda dört araştırmacının bir arada olduğu bir toplantı yapılarak fikir ayrılıkları tartışılmış ve fikir birliğine varılmıştır.

Çalışmaya başlamadan önce dört araştırmacının katılımıyla bir oturumda tüm bu aşamalarla ilgili bir pilot çalışma yapılmış ve ortak bir yol haritası belirlenmiştir.

Çalışma verilerinin elde edilmesi

Sistematik derlemeye dâhil edilen her bir araştırmadan aynı bilgileri elde etmek için araştırmacılar tarafından veri çekme formu oluşturulmuştur. Veri çekme formunda yazar, çalışmanın yapıldığı yıl, bölge, çalışma deseni, amacı, örneklem büyüklüğü, örneklem grubu, veri toplama araçları, geleneksel uygulamalara ilişkin bilgiler ve temalara yer verilmiştir (Tablo 1).

Bulgular

Tarama bulguları

Literatür tarama sonucunda veri tabanlarından 2614 çalışmaya ulaşılmıştır. Tekrar edilen kayıtların, başlık ve özetlerin değerlendirilmesi sonucunda tam metin inceleme için 112 makale seçilmiştir.

Dahil edilme kriterlerine göre tam metinler incelendikten sonra incelemeye dahil edilecek 12 kantitatif ve 4 kalitatif çalışma belirlenmiştir. Çalışmaların seçim sürecine ilişkin PRISMA akış şeması Şekil 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Kantitatif çalışmaların karakteristik özellikleri

Yazar, Yıl / Çalışmanın Yürütüldüğü Bölge / Çalışma Deseni	Çalışmanın Amacı	Örnekleme	Veri Toplama Araçları	Çalışma Bulguları	Tema*
Çalbayram ve ark., 2019/ İç Anadolu Bölgesi Tanımlayıcı	Prekonsepsiyonel dönemden postpartum döneme kadınların geleneksel inanç ve uygulamalarını saptamak	Doğum yapma öyküsü olan kadın (n=166)	Anket formu	• Dua etmek	1
Çamlıbel, 2023/ Akdeniz Bölgesi Tanımlayıcı ve kesitsel	Vajinal doğum yapan kadınların gebelik ve doğum anında uyguladıkları tamamlayıcı ve geleneksel-manevi uygulamaları belirlemek	Doğum yapma öyküsü olan kadın (n=112)	Anket formu	• Hurma yemek • Cennet elması yemek • Fatma ana eli otunun içine konulan sudan içmek • Zemzem suyu içmek • Muska takmak • Dua etmek	1,2
Ejder Apay ve ark., 2022/ Doğu Anadolu Bölgesi Tanımlayıcı	Farklı kültürlerdeki kadınların gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde kullandıkları geleneksel yöntemleri belirlemek ve karşılaştırmak	Doğum yapma öyküsü olan kadın (n=235)	Anket formu	• Hurma yemek • Zeytinyağı içmek • Tereyağı yemek • Soğan suyu içmek • Dua etmek	1,2
Işık ve ark., 2010/ Akdeniz Bölgesi Tanımlayıcı	Mersin ilinde gebelik-doğum-loğusalık süreçlerinde anneye ve yenidoğana yönelik geleneksel uygulamaları belirlemek	Aile büyükleri (n=54)	Anket formu	• Saçları örüp hızlı hızlı açmak • Daha önce kolay doğum yapmış bir kadının koltuğunun altından geçmek • Sıcak su ile banyo yapmak • İnançlı bir kadının yakında bulunmasını sağlamak	1,3
Karahan ve ark., 2017/ Marmara Bölgesi Tanımlayıcı ve kesitsel	Gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde anne ve bebek bakımına ilişkin geleneksel inanç ve uygulamaları incelemek	Gebe kadın (n=1458)	Anket formu	• Hamile kadının saçlarını, kapının kilidini veya pencereyi açmak • Silah ateşlemek • Kolay doğum yapan bir kadının elinden su içmek • Kolay doğum yapan bir kadının hayır duasını almak • Gebe kadın eteğinden kuşları beslemesi • Zeytinyağı içmek	1,2
Okka ve ark., 2016/ İç Anadolu Bölgesi Tanımlayıcı	Annelerin gebelik, doğum, lohusalık ve yenidoğan bakımı sürecindeki geleneksel uygulamalarını ve ne ölçüde uyguladıklarını belirlemek	Doğum yapma öyküsü olan kadın (n=450)	Anket formu	• Dua ile kutsanmış su içmek veya pirinç yemek • Perineye sıcak toprak-kum uygulamamak, zeytinyağı sürmek • Annenin bezinin altından bir kalıp sabun geçirmek	1,3
Özcan ve ark., 2022/ Karadeniz Bölgesi Tanımlayıcı	Vajinal doğum yapan kadınların doğum ağrısı ile baş etme yolları ve kullandıkları geleneksel yöntemleri belirlemek	Doğum yapma öyküsü olan kadın (n=350)	Anket formu	• Meryem Ana otu kullanmak • Hurma yemek • Zemzem suyu içmek • Namaz kılmak	1,2
Özmen ve ark., 2008/ Ege Bölgesi Tanımlayıcı ve kesitsel	Manisa il merkezinde yaşayan 15-49 yaş grubu kadınların gebelik, doğum ve loğusalık ile ilgili geleneksel inanç ve uygulamalarını belirlemek	15-49 yaş arası kadın (n=395)	Anket formu	• Saç bağlarını çözmek • Kolay doğum yapmış bir kadın tarafından sırtı sıvazlanmak • Yumurta kabuğunu sütle veya çayla kaynatıp içirmek	1,2,3
Özsoy ve Katabi, 2008/ Ege Bölgesi Tanımlayıcı ve karşılaştırmalı	Kadınların gebelik, doğum ve doğum sonrası döneme ilişkin geleneksel uygulamalarını incelemek ve karşılaştırmak	15 yaş üzeri kadın (n=150)	Yüz yüze görüşme	• Dua etmek • Abdest almak • Banyo yapmak • Namaz kılmak • Sıcak oturma banyosu yapmak • Yüksek bir yerden atlamak • Yağ içmek • Ağzına saç koymak • Kocanın elinden ve kolayca doğum yapan bir kadının elinden su içmek • Karına ve perine bölgesine yağ sürmek	1,2,3

				<ul style="list-style-type: none"> • Haşlanmış kimyon içmek • Hurma yemek • Düğümleri çözmek 	
Taşhan & Koyuncu, 2018/ Doğu Anadolu Bölgesi Tanımlayıcı	Doğuma yönelik kullanılan geleneksel yöntemler ve yöntem kullanımını etkileyen faktörleri belirlemek	Doğum yapma öyküsü olan kadın (n=316)	Anket formu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuran okumak • Muska takmak • Türbelere gitmek 	1
Yalçın, 2012/ İç Anadolu Bölgesi Tanımlayıcı	Karaman'da kadınların gebelik, doğum, lohusalık ve bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamalarını ve sosyo-demografik özellikleri ile ilişkilerini tanımlamak	Doğum yapma öyküsü olan kadın (n=195)	Anket formu	<ul style="list-style-type: none"> • "Fatma Ana Eli, Havva Ana Eli, Meryem Ana Eli, Mercan Ana Eli" otunu kullanmak • Gebenin örgülü saçlarını, düğümlü eşyaları, kocasının ayakkabı bağını vb. çözmek • Şerbet, tereyağ, pekmez içirmek, • Yağlı ekme yedirmek • Hocaya okutulmuş kuşağı gebenin beline bağlamak • Sancısı başlayan kadına bebeğin inişini kolaylaştırmak için tuzlu su içirip öğürme hissi oluşturmak. • Bebek çıkıma geldiği zaman perineye zeytinyağı dökmek • Evdeki tüm kilimli eşyaları açmak (sandık, kapı, dolap vb) • Suyun içine saman atılarak su kaynatılıp buharına gebeyi oturtmak • Yumurta kabuğu dövülerek sütle veya çay ile içirmek • Rahat doğum yapan bir kadının elinden veya eteğinden su içirmek 	1,2,3
Yılmaz ve ark., 2013/ Akdeniz Bölgesi Tanımlayıcı ve kesitsel	Türk kadınları arasında doğumu kolaylaştırmak için geleneksel uygulamaların kullanımını belirlemek	Obstetri ve jinekoloji kliniğine başvuran kadın (n=809)	Anket formu	<ul style="list-style-type: none"> • Kuran-ı Kerim okumak • Zemzem suyu içmek • Dua etmek • Muska takmak • Musluk suyunu açık bırakmak • Kapının eşiğinden atlamak • Kadının örgülü saçlarını gevşetmek • Kilidi açmak • Bıçakları bilemek • Kuşları beslemek • Doğum yapan kadının yanında kurşun sıkmak • Kadını battaniye ile sallamak 	1,3

Tema 1: İnanca yönelik uygulamalar; Tema 2: Beslenmeye ilişkin uygulamalar; Tema 3: Fiziksel müdahaleyi içeren uygulamalar

Çalışmaların kalite değerlendirme sonuçları

Çalışmaların kalite değerlendirme puanları 12 kantitatif çalışma için beş tanesinde 6/8, üç tanesinde 5/8 ve iki tanesinde 4/8, iki tanesinde 3/8 olarak saptanmıştır. Kalitatif çalışmaların kalite değerlendirme puanları ise; üç çalışma için 8/10, bir çalışma için 7/10 olarak saptanmıştır (Tablo 3 ve Tablo 4).

Çalışmaların ve katılımcıların özellikleri

Araştırmaya 12 kantitatif, 4 kalitatif çalışma dahil edilmiştir. Çalışmaların yayınlanma yılı en eski 2008 ve en yeni 2024 olarak belirlenmiştir. Çalışmaların 4'ü Akdeniz Bölgesi'nde, 3'ü Ege Bölgesi'nde, 3'ü İç Anadolu Bölgesi'nde, 2'si Doğu Anadolu Bölgesi'nde, 2'si Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde, 1'i Karadeniz Bölgesi'nde ve 1'i ise Marmara Bölgesi'nde yürütülmüştür (Tablo 1 ve Tablo 2).

Araştırmaya dahil edilen kalitatif ve kantitatif çalışmaların örneklem büyüklükleri 10 ile 1458 arasında değişmekte olup toplam örneklem sayısı 4778'dir.

Çalışmaların örneklemini yedi çalışmada doğum yapma öyküsü olan kadınlar (Çamlıbel, 2023; Çalbayram ve ark.,

2019; Ejder Apay ve ark., 2022; Okka ve ark., 2016; Özcan ve ark., 2022; Taşhan & Koyuncu, 2018; Yalçın, 2012), iki çalışmada halktan katılımcılar (Gökıldız ve ark., 2013; Tulan, 2020), iki çalışmada 15 yaş üzeri kadınlar (Özsoy & Katabi, 2008; Özmen ve ark., 2008), bir çalışmada gebeler (Karahana ve ark., 2017), bir çalışmada obstetri ve jinekoloji kliniğine başvuran kadınlar (Yılmaz ve ark., 2013), bir çalışmada aile büyükleri (Işık ve ark., 2010), bir çalışmada ise geleneksel ebeler (Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008) oluşturmuştur. Bir çalışmada örneklem grubu belirtilmemiştir (Alptekin & Öz, 2024). Kantitatif çalışmalarda veriler anket formu ile toplanmış olup, kalitatif çalışmalarda yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

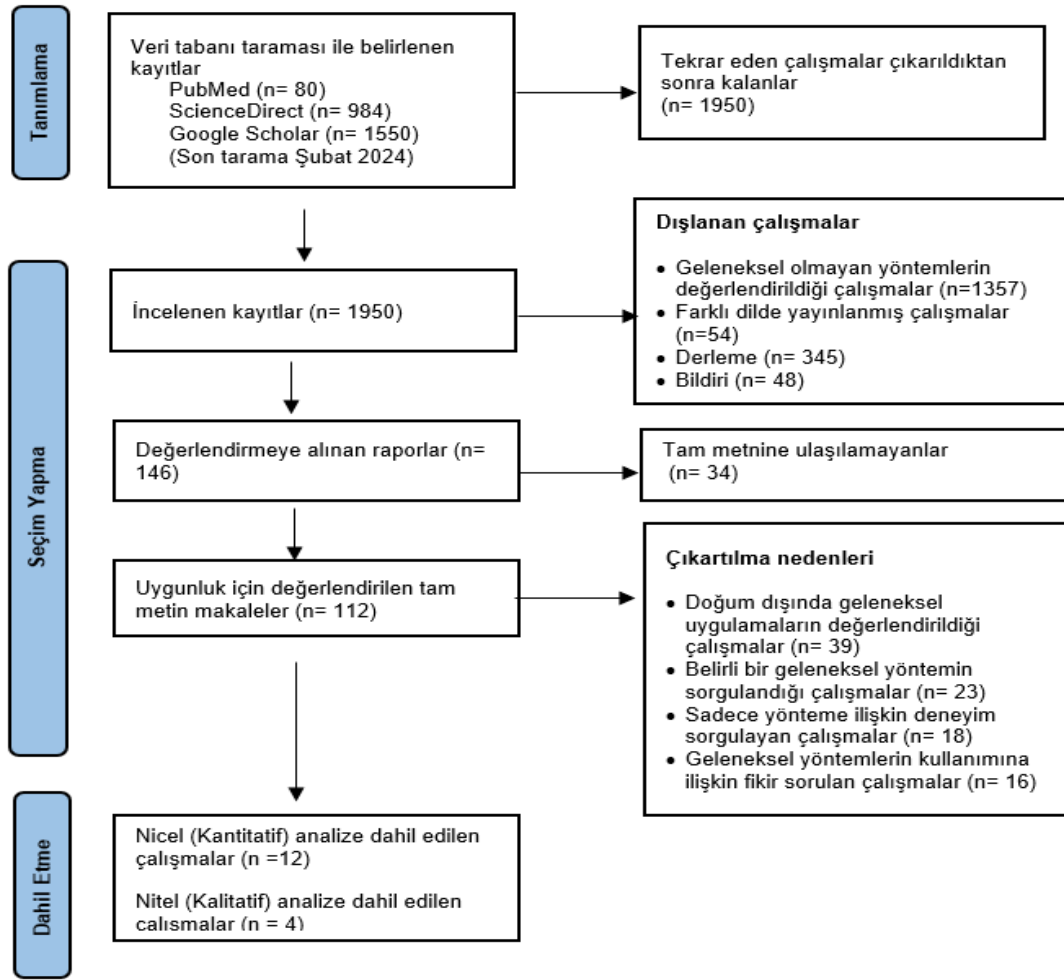
İntegratif derleme bulguları

Türkiye'de doğumu kolaylaştırmaya ve doğum ağrısını azaltmaya yönelik kullanılan geleneksel uygulamaları inceleyen çalışmalar, geleneksel uygulamaları üç temada yansıtmaktadır. Bunlar; inanca yönelik uygulamalar, beslenmeye ilişkin uygulamalar ve fiziksel müdahaleyi içeren uygulamalardır (Tablo 1 ve Tablo 2).

Tablo 2. Kantitatif çalışmaların karakteristik özellikleri

Yazar, Yıl/ Çalışmanın Yürütüldüğü Bölge/ Çalışma Deseni	Çalışmanın Amacı	Örnekleme	Veri Toplama Araçları	Çalışma Bulguları	Tema*
Alptekin & Öz, 2024/ Güney Doğu Anadolu Bölgesi Kalitatif	Kilis halk kültüründe doğumla ilgili hâlen varlığını devam ettiren inanç ve uygulamaları tespit etmek	Belirtilmemiş	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	<ul style="list-style-type: none"> Meryem Ana Eli denilen otun içine konduğu sudan içmek Doğuma yardım eden kadınlardan birisi hamile kadını sırtına alarak silkeler Tereyağı ve zeytinyağını karıştırarak macun hâline getirip kadının rahim ağzına sürmek Ağzı dualı bir kişiye yazdırılan muskayı hamile kadının bacağına asmak Doğum sırasında evdeki muslukları açık bırakmak 	1,3
Gökyıldız ve ark., 2013/ Akdeniz Bölgesi Kalitatif	Adana ilinde dağ, ova ve deniz seviyelerindeki yerleşim birimlerinde geleneksel tıp uygulamalarını belirlemek, bu konudaki bilgileri tespit edip derlemek ve gelecek kuşaklara taşımak	8 kadın 2 erkek (n=10)	Görüşme, video kamera kayıtları	<ul style="list-style-type: none"> Karın bölgesine; çivit, ayçiçek ve zeytinyağını dairesel hareketlerle sürmek 	3
Kabalıcıoğlu & Kurçer, 2008/ Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalitatif	Şanlıurfa Merkez ve diğer ilçeler ile köylerinde bulunan geleneksel ebelerin doğumu kolaylaştırmak amacıyla yaptıkları geleneksel yöntemleri belirlemek	Geleneksel ebeler (n=54)	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	<ul style="list-style-type: none"> Karnına sabun sürülerek ovmak Çocuk kımıldasın, dönsün diye sancısı artan gebeyi ebe sırtına alıp yere bırakır Yere yatırılıp üç kez sallandırmak. Beline manda yuları bağlamak Saç bağlarını ve düğmeleri çözmek İkinirken ağzına çomak konularak ısırarak Gebenin ağzına çay bardağı konularak bardağa nefesini üflemek Kuşlara yem vermek Silahla ateş etmek Ebe karnı ovalarken "Elim Fatıma anamızın eli olsun, doğumun tez olsun" der. Yatırlardan alınan toprağı bir bardak suyun içine katmak ve gebeye içirmek Su dolu tasın içine "Duha Suresi" okuyup gebeye içirmek Hac'dan getirilen tasla su içirmek Bir bardak suya "Yusuf Suresi" okumak ve gebeye içirmek Beli sıvazlarken "İhlas Suresi" ve Namaz Duaları" okumak Minareden dua okumasını istemek 	1, 3
Tulan, 2020/ Ege Bölgesi Kalitatif	İzmir Menemen ilçesindeki insan hayatının başlangıcı olan doğum ile ilgili inanış ve uygulamaları tanımlamayı ve bu uygulamaları değerlendirmek	20 kadın 4 erkek (n=24)	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu, Video kamera	<ul style="list-style-type: none"> Meryem Ana Eli denilen otun içine konduğu sudan içmek Kapalı yerleri, kilimli şeyyaları açmak (kemer, düğümlü eşya, eşin gömlek düğmeleri, ayakkabı bağları, yelek düğmeleri) Gebenin saç örgülerini çözmek Su dolu kapları boşaltmak Çeşmeyi açmak, Silahla ateş etmek Gürültü yapmak Sancılar sıklaştığında ebe: 'Köyler göçtü, biz de göçelim' der. Ağrı çeken kadının yanına biri gelirse o da aynı sözleri tekrarlar Gebenin ayağının altına kızdırılmış toprak dökmek 	1,3

Tema 1: İnanca yönelik uygulamalar; Tema 2: Beslenmeye ilişkin uygulamalar; Tema 3: Fiziksel müdahaleyi içeren uygulamalar

Şekil 1. PRISMA akış şeması

Tema 1: İnanca yönelik uygulamalar

Analiz edilen çalışmalardan on beş tanesi, doğumda inanca yönelik uygulamalardan bahsetmişlerdir (Alptekin & Öz, 2024; Çamlıbel, 2023; Çalbayram ve ark., 2019; Ejder Apay ve ark., 2022; Işık ve ark., 2010; Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008; Karahan ve ark., 2017; Okka ve ark., 2016; Özcan ve ark., 2022; Özmen ve ark., 2008; Özsoy & Katabi, 2008; Taşhan & Koyuncu, 2018; Yalçın, 2012; Yılmaz ve ark., 2013; Tulan, 2020). Bu ana tema, 2 alt temadan oluşmaktadır:

Dini inanç (dua ve ibadet)

Muska takmak (Alptekin & Öz, 2024; Çamlıbel, 2023; Taşhan & Koyuncu, 2018; Yılmaz ve ark., 2013); dua etmek (Çamlıbel, 2023; Çalbayram ve ark., 2019; Ejder Apay ve ark., 2022; Özsoy & Katabi, 2008; Yılmaz ve ark., 2013); abdest almak (Özsoy & Katabi, 2008); namaz kılmak (Özcan ve ark., 2022; Özsoy & Katabi, 2008); minarenden dua okutmak (Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008); Kuran okumak (Taşhan & Koyuncu, 2018; Yılmaz ve ark., 2013); türbelere gitmek (Taşhan & Koyuncu, 2018); kolay doğum yapan bir kadının hayır duasını almak (Karahan ve ark., 2017) gibi durumlar dini inanç alt temasını oluşturmuştur.

Geleneksel inanç

Hamile kadının örgülü saçlarını açmak (Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008; Özmen ve ark., 2008); tüm kilimli eşyaları açmak (sandık, kapı, dolap, pencere vb.) (Karahan ve ark., 2017; Yılmaz ve ark., 2013; Yalçın, 2012; Tulan, 2020); düğümlü eşyaların (ip, kocanın ayakkabı bağı vb.) düğümlerini çözmek (Özsoy & Katabi, 2008; Tulan, 2020; Yalçın, 2012); gebenin

eteğinden kuşları beslemesi (Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008; Karahan ve ark., 2017; Yılmaz ve ark., 2013); musluk suyunu açık bırakmak (Alptekin & Öz, 2024; Tulan, 2020; Yılmaz ve ark., 2013); su dolu kapları boşaltmak (Tulan, 2020); kapı eşliğinden atlamak (Yılmaz ve ark., 2013); yüksek bir yerden atlamak (Özsoy & Katabi, 2008); bıçakları bilemek (Yılmaz ve ark., 2013); silah atmak, kurşun sıkmak (Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008; Karahan ve ark., 2017; Tulan, 2020; Yılmaz ve ark., 2013); "Fatma Ana Eli, Havva Ana Eli, Meryem Ana Eli, Mercan Ana Eli" gibi isimler alan bitkiler kullanmak (Alptekin & Öz, 2024; Özcan ve ark., 2022; Yalçın, 2012); hocaya okutulmuş kuşağı kadının beline bağlamak (Yalçın, 2012); kadının beline manda yuları bağlamak (Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008); saçları örüp hızlı hızlı açmak (Işık ve ark., 2010); gebenin bezinin altından bir kalıp sabun geçirmek (Okka ve ark., 2016); gürültü yapmak (Tulan, 2020); daha önce kolay doğum yapmış bir kadının koltuğunun altından geçmek (Işık ve ark., 2010); kolay doğum yapmış bir kadın tarafından sırtı sıvazlanmak (Özmen ve ark., 2008); inançlı bir kadının yakında bulunmasını sağlamak (Işık ve ark., 2010); gebenin ağzına saç koymak (Özsoy & Katabi, 2008); sancılar sıklaştığında ebenin tekrarladığı sözleri tekrarlamak (köyler göçtü, biz de göçelim) (Tulan, 2020); ıkınırken ağzına çomak konularak ısırarak, ıkınma esnasında kadının ağzına çay bardağı konularak bardağa nefes vermek (Kabalcıoğlu & Kurçer, 2008) gibi ifadeler geleneksel inanç alt temasını oluşturmuştur.

Tablo 3. Nicel çalışmaların kalite değerlendirmesi

Çalışmalar	S1	S2	S2	S3	S5	S6	S7	S8	Genel Değerlendirme
Çalbayram ve ark., 2019	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Çamlıbel, 2023	Evet	Belirsiz	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Ejder Apay ve ark., 2022	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Işık ve ark., 2010	Evet	Evet	Belirsiz	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Belirsiz	Dahil edildi
Karahan ve ark., 2017	Evet	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Okka ve ark., 2016	Evet	Belirsiz	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Özcan ve ark., 2022	Hayır	Belirsiz	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Özmen ve ark., 2008	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Özsoy ve Katabi, 2008	Belirsiz	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Taşhan ve Koyuncu, 2018	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Yılmaz ve ark., 2013	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi
Yalçın, 2012	Belirsiz	Belirsiz	Evet	Belirsiz	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Dahil edildi

S1: Örneğe dahil edilme kriterleri açıkça tanımlanmış mı?; S2: Çalışma konuları ve ortam ayrıntılı olarak anlatıldı mı?; S3: Maruziyet geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçüldü mü?; S4: Durumun ölçümü için objektif, standart kriterler kullanıldı mı?; S5: Karıştırıcı faktörler belirlendi mi?; S6: Kafa karıştırıcı faktörlerle başa çıkma stratejileri belirtildi mi?; S7: Sonuçlar geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçüldü mü?; S8: Uygun istatistiksel analiz kullanıldı mı?

Tema 2: Beslenmeye ilişkin uygulamalar

Analiz edilen çalışmalardan dokuz tanesi, doğumda beslenmeye ilişkin uygulamalardan bahsetmişlerdir (Çamlıbel, 2023; Ejder Apay ve ark., 2022; Karahan ve ark., 2017; Özmen ve ark., 2008; Özcan ve ark., 2022; Özsoy & Katabi, 2008; Yılmaz ve ark., 2013; Yalçın, 2012). En sık yenilen ve içilen gıdalar arasında; hurma yemek (Çamlıbel, 2023; Ejder Apay ve ark., 2022; Özcan ve ark., 2022; Özsoy & Katabi, 2008); zembek suyu içmek (Çamlıbel, 2023; Özcan ve ark., 2022; Yılmaz ve ark., 2013); içinde Fatma/Meryem ana eli otu olan sudan içmek (Alptekin & Öz, 2024; Çamlıbel, 2023; Tulan, 2020); zeytinyağı içmek (Ejder Apay ve ark., 2022; Karahan ve ark., 2017; Özsoy & Katabi, 2008; Yalçın, 2012); yumurta kabuğunu sütle veya çayla kaynatıp içirmek (Özmen ve ark., 2008; Yalçın, 2012); kocanın elinden veya kolayca doğum yapan bir kadının elinden su içmek (Karahan ve ark., 2017; Özsoy & Katabi, 2008; Yalçın, 2012); yatırdan alınan toprağı bir bardak suyun içine katmak ve gebeye içirmek (Kabalcioglu & Kurçer, 2008); dua ile kutsanmış su içmek veya pirinç yemek (Karahan ve ark., 2017; Kabalcioglu & Kurçer, 2008); cennet elması yemek (Çamlıbel, 2023); soğan suyu içmek (Ejder Apay ve ark., 2022); haşlanmış kimyon içmek (Özsoy & Katabi, 2008); pekmez yedirmek, şerbet veya tuzlu su içirmek (Yalçın, 2012) bulunmaktadır.

Tema 3: Fiziksel müdahaleyi içeren uygulamalar

Analiz edilen çalışmalardan sekiz tanesi, doğumda fiziksel müdahaleyi içeren uygulamalardan bahsetmişlerdir (Alptekin & Öz, 2024; Gökyıldız ve ark., 2013; Işık ve ark., 2010,

Kabalcioglu & Kurçer, 2008; Okka ve ark., 2016; Özsoy & Katabi, 2008; Tulan, 2020; Yılmaz ve ark., 2013; Yalçın, 2012). Bu ana tema, 3 alt temadan oluşmaktadır:

Masaj

Bu alt tema içerisinde; gebenin karnına sabun, çivit, ayçiçek ve zeytinyağını sürerek ovalamak (Gökyıldız ve ark., 2013; Kabalcioglu & Kurçer, 2008; Okka ve ark., 2016; Özsoy ve Katabi, 2008); bebek çıkıma geldiği zaman perineye zeytinyağı dökmek (Yalçın, 2012); dualar eşliğinde gebenin karnını ve belini ovalamak (Kabalcioglu & Kurçer, 2008) gibi uygulamalar bulunmaktadır.

Ayrıca bir çalışmada serviks ağzının daha kolay açılması için tereyağı ve zeytinyağı karıştırılarak macun hâline getirilip kadının rahim ağzına sürüldüğü belirtilmiştir (Alptekin & Öz, 2024).

Sıcak uygulama

Bu alt tema içerisinde; perineye sıcak toprak-kum uygulamak (Okka ve ark., 2016); içine samanın atıldığı suyu kaynatıp gebeyi buharına oturtmak (Özsoy & Katabi, 2008; Yalçın, 2012); sıcak su ile banyo yapmak (Işık ve ark., 2010; Özsoy & Katabi, 2008; Yalçın, 2012); gebenin ayağının altına kızdırılmış toprak dökmek (Tulan, 2020) gibi uygulamalar yer almaktadır.

Hareket

Gebeyi battaniye ile ya da yere yatırılıp sallamak (Kabalcioglu & Kurçer, 2008; Yılmaz ve ark., 2013); sırta alıp yere bırakmak (Alptekin & Öz, 2024; Kabalcioglu & Kurçer, 2008) gibi uygulamalar hareket alt temasını oluşturan ifadelerdir.

Tablo 4. Nitel çalışmaların kalite değerlendirmesi

Çalışmalar	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	Genel Değerlendirme
Alptekin ve Öz, 2024	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Dahil edildi
Gökyıldız ve ark., 2013	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet	Dahil edildi
Kabalcioglu ve Kurçer, 2008	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Hayır	Evet	Dahil edildi
Tulan, 2020	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Dahil edildi

S1: Belirtilen felsefi bakış açısı ile araştırma metodolojisi arasında uyum var mı?; S2: Araştırma metodolojisi ile araştırma sorusu veya hedefleri arasında uyum var mı?; S3: Araştırma metodolojisi ile veri toplamak için kullanılan yöntemler arasında uyum var mı?; S4: Araştırma metodolojisi ile verilerin temsili ve analizi arasında uyum var mı?; S5: Araştırma metodolojisi ile sonuçların yorumlanması arasında uyum var mı?; S6: Araştırmacıyı kültürel veya teorik olarak konumlandıran bir ifade var mı?; S7: Araştırmacının araştırma üzerindeki etkisi (ya da tam tersi) ele alınıyor mu?; S8: Katılımcılar ve fikirleri yeterince temsil ediyor mu?; S9: Araştırma mevcut kriterlere göre veya güncel araştırmalara göre etik mi ve uygun bir kurum tarafından etik onay alındığına dair kanıt var mı?; S10: Araştırma raporunda varılan sonuçlar verilerin analizinden veya yorumlanmasından mı kaynaklanıyor?

Tartışma

Bu integratif inceleme çalışması, Türkiye'nin yedi bölgesinde yapılan çalışmalar ışığında doğumla ilgili geleneksel uygulamalara ilişkin genel bir bakış açısı sunmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen çalışmalarda doğum esnasında dini ve geleneksel uygulamaların yer aldığı görülmüştür. Asya ülkelerinde; şifacı olarak nitelendirilen kişilerin doğumu kolaylaştırmak için kutsamalar ve törenler düzenlediği belirtilmektedir. Bu ritüellerde tanrılara ve ruhlara özel olarak hazırlanmış yiyecek, içecek ve ev eşyalarının sunulduğu, müzik, dualar ve ilahilerin de olduğu tespit edilmiştir (Withers ve ark., 2018). İspanya'da yapılan bir çalışmada, Hristiyan dini inanışlarının yaygın olduğu ve azizlere veya bakirelere doğum anında dua edildiği görülmektedir (Andina Díaz ve ark., 2020). Gana'da geleneksel doğum destekçilerinin kadınların doğumunu yönetmeye yönelik sesler duyarak, rehberlik edecek manevi talimatlara sahip olduklarını iddia etmişlerdir. Ayrıca çalışmada namaz kılınmasının doğumu hızlandırdığı inancı yer almaktadır (Aziato & Omenyo, 2018). Etiyopya'da yapılan bir diğer çalışmada ise; doğum yapan annenin karnına Meryem'in resmi koyularak, evdeki herkesin Meryem diyerek dua ettiği belirlenmiştir (Aynalem ve ark., 2023). Dini uygulamaların doğumu kolaylaştırdığına inanılması nedeniyle sıkça bilinen ve uygulanan yöntemler arasında yer almaktadır. Mevcut çalışma sonucunda da doğumun uzadığı durumlarda Tanrı'ya dua etmek yaygın bir dini uygulama olarak görülmektedir.

Literatürde zorlu ve uzun süren doğumlar sırasında bazı ritüellerin gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Aziato ve Omenyo (2018)'nin çalışmasında uzun süreli doğumun, bebeğin ruhsal olarak uterus içinde kilitli olduğunun veya uterusun bir ruh tarafından kilitlendiğinin bir göstergesi olduğuna inanılmaktadır. Etiyopya'da yapılan bir çalışmada doğumun uzadığı durumlarda gebeyi sırttan derisinin üzerine oturtmak, ayna yansıtma, evi inek gübresiyle cilalamak, evdeki her nesneyi açmak, eşin kemerini ortadan kaldırmak ya da kaybetmek, arpayı üç kez kavurmak, defalarca kahve yapmak, beyaz tavuğu doğum yapan gebenin kafasının etrafında üç kez döndürmek gibi uygulamaların yapıldığı görülmektedir (Aynalem ve ark. 2023). Literatürde yer alan diğer çalışmalarda ise doğumu kolaylaştırdığına inanıldığı için gebelere şifalı olduğuna inanılan bitkiler ile lavman verildiği görülmektedir (Ansong ve ark., 2022; Aziato & Omenyo, 2018). Toplumların kendine özgü kültür ve gelenekleri olması nedeniyle geleneksel uygulamalar toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Mevcut çalışmada da doğumu kolaylaştırmak için yapılan geleneksel inanışlara ilişkin uygulamaların fazla olduğu görülmektedir.

İspanya'da yapılan bir çalışmada doğumda minimum müdahalenin olması gerektiği inancının yaygın olduğu belirtilmiştir. Doğum anında evdeki malzemelerin yanı sıra bitkiler veya mineral elementler (doğal ve erişilebilir kaynaklar) kullanıldığı, akrabaların doğuma yardım ve eşlik ettiği görülmektedir (Andina Díaz ve ark., 2020). Gebe kadınların fetüsü strese sokabilecek korkutucu deneyimlerden veya olumsuz duygulardan kaçınmaları beklenmektedir (Callister ve ark., 2011). Asya ülkelerinde kadınların doğum ve doğum sonrası dönemde izole edildiği belirtilmektedir. Vajinal kanamanın hastalığa ve ölüme neden olabileceği inancı ile kadınların yiyecek hazırlamalarına, bahçe işleri ile ilgilenmelerine veya nehirden su taşımalarına izin verilmediği

bildirilmektedir (Withers ve ark., 2018). Mevcut çalışmada da farklı geleneksel uygulamaların olması doğum sürecinde kültürel ritüellerin önemli olduğunu göstermektedir.

Literatürde doğumla ilgili inanç ve uygulamaların araştırıldığı çalışmalarda doğum yapan kadınlara çay, ıhlamur çiçeği çayı, hindistancevizi sütü içirildiği (Andina Díaz ve ark., 2020; Sychareun ve ark., 2012), çikolata verildiği (Andina Díaz ve ark., 2020), gebenin karnına yumurta konulduğu (Sychareun ve ark., 2012) belirlenmiştir. Hindistan'da yapılan bir çalışmada ise doğumu kolaylaştırması için gebelere sade tereyağı, zencefil, mercimek, süt veya çay verildiği görülmektedir (Mirzabagi ve ark., 2013). Ayrıca Aziato ve Omenyo (2018)'nin çalışmasında; ağrıyı azalttığı veya doğumu kolaylaştırdığı inancıyla dua ile kutsanmış içecekleri (su, malt, süt, sodalı su ve süt karışımı) gebelere içtikleri veya kutsanan eşyaları kullandıkları bildirilmiştir. Mevcut çalışmada da doğumda dua ile kutsanmış su, içecek veya yiyeceklerin tüketildiği görülmektedir. Bu yönü ile bu çalışma sonuçları literatür ile benzerlik göstermektedir.

Asya ülkelerinde (Laos, Nepal, Hindistan) doğuma ilişkin yaygın geleneksel uygulamaların incelendiği çalışmada gebelerin, aile üyelerinin yardımıyla evde çömelme veya diz çökme pozisyonunda, dizlerini göğsüne doğru çekerek, tavandan sarkan bir ipe tutunarak, oturarak, yerde sırtüstü yatarak, elleri ve dizleri üzerinde durarak doğum yaptıkları bildirilmiştir (Withers ve ark., 2018). Literatürde bu konuda yapılan diğer çalışmalarda da gebelerin doğum sırasında hareketsiz kalmaktan kaçındıkları (Callister ve ark., 2011), çömelme pozisyonunda doğum yaptıkları (Ansong ve ark., 2022), gebelerin doğum esnasında çamurun üzerine diz çöktükleri, nehirden karşıya geçtikleri (Aynalem ve ark., 2023), zor doğum eyleminde dua ile kutsanmış özel sabun ile banyo yaptıkları belirlenmiştir (Aziato & Omenyo, 2018). Mevcut çalışmada doğum sırasında gebenin hareketi için girişimlerin yapılması diğer ülkelerde yapılan çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Fetüsün doğumunu kolaylaştırmak için doğum sırasında masaj yapılması, literatürde yapılan çalışmalarda kullanılan geleneksel uygulamalar arasında yer almaktadır (Withers ve ark., 2018; Aziato & Omenyo, 2018; Aynalem ve ark., 2023). Mevcut çalışma sonucunda da doğum sırasında masajın kullanıldığının tespit edilmesi literatürü destekler niteliktedir.

Güçlü Yönler ve Sınırlılıklar

İntegratif derlemeye dahil edilen çalışmaların Türkiye'nin yedi farklı coğrafik bölgesinde yürütülen çalışmalar olması araştırmanın güçlü yönünü oluşturmaktadır. Bu yönüyle çalışma Türkiye verileri açısından geniş bir çerçeveye oluşturmaktadır. Ayrıca çalışma örnekleminin farklı grupları içermesi tek yönlü perspektiften geleneksel yöntemlerin sunulmasının önüne geçmektedir. Bu yönü ile oldukça kıymetlidir. Ancak çalışmaya sadece Türkçe ve İngilizce olarak yazılan makalelerin dahil edilmesi ve konuyla ilgili yapılmış sınırlı çalışmanın olması araştırmanın sınırlılıkları arasındadır.

Sonuç

Bu çalışma ile Türkiye'de doğum sürecinde uygulanan geleneksel doğum ritüelleri ve uygulamaları tespit edilmiştir. Çalışma sonucuna göre; farklı bölge ve örneklem gruplarında geleneksel uygulamalar varlığını sürdürmektedir. Katılımcıların sıklıkla doğum sürecinde inanca yönelik

uygulamaları kullandıklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca beslenme ve fiziksel müdahaleyi içeren uygulamalarında kullanıldığı görülmüştür.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Çalışma için finansal destek alınmamıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Dış bağımsız.

Yazar Katkıları

C.D.: Araştırma Dizayını, Literatür Tarama, Makale Yazımı.

S.G.: Araştırma Dizayını, Literatür Tarama, Makale Yazımı,

Eleştirel İnceleme.

T.Y.: Araştırma Dizayını, Literatür Tarama, Makale Yazımı,

Eleştirel İnceleme.

H.D.K.: Araştırma Dizayını, Literatür Tarama, Makale

Yazımı, Eleştirel İnceleme.

Kaynaklar

Alptekin, M., & Öz, Z. D. (2024). Kilis halk kültüründe doğum âdetleri.

Gaziantep University Journal of Social Sciences, 23(1), 91-114.

<https://doi.org/0000-0002-8595-1440>

Andina Díaz, E., & Siles González, J. (2020). Cultural care of pregnancy and home birth: An application of the sunrise model.

Research and Theory for Nursing Practice: An International Journal, 34(4), 1-14. <http://dx.doi.org/10.1891/RTNP-D-19-00090>

Ansong, J., Asampong, E., & Adongo, P. B. (2022) Socio-cultural beliefs and practices during pregnancy, child birth, and postnatal period: A qualitative study in Southern Ghana. *Cogent Public Health*, 9(1), 2046908,

<https://doi.org/10.1080/27707571.2022.2046908>

Aydemir, H., Can, H. Ö., & Tuna, N. (2022). Doğum öncesi dönemde kültüre dayalı ebeklik bakımı ve ebeklik bakımının kültürel bakım modelleri ile ilişkisi. *Gevher Nesibe Journal of Medical and Health Sciences*, 7(21), 49-56. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7388829>

Aynalem, B. Y., Melesse, M. F., & Bitewa, Y. B. (2023). Cultural beliefs and traditional practices during pregnancy, child birth, and the postpartum period in East Gojjam Zone, Northwest Ethiopia: A qualitative study. *Women's Health Reports*, 4(1), 415-422. <https://doi.org/10.1089/whr.2023.0024>

Aziato, L., & Omenyo, C. N. (2018). Initiation of traditional birth attendants and their traditional and spiritual practices during pregnancy and childbirth in Ghana. *BMC pregnancy and childbirth*, 18, 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12884-018-1691-7>

Callister, L. C., Eads, M. N., & Diehl, J. P. S. Y. (2011). Perceptions of giving birth and adherence to cultural practices in Chinese women. *MCN: The American Journal of Maternal/Child Nursing*, 36(6), 387-394. <https://doi.org/10.1097/NMC.0b013e31822de397>

Çalbayram, N. Ç., Gönenç, İ. M., & Topuz, N. (2019). Prekonsepsiyonel dönemden postpartum döneme kadınların geleneksel inanç ve uygulamaları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 6(2), 237-246. <https://doi.org/10.17681/hsp.431298>

Çamlibel, M. (2023). Vajinal doğum yapan kadınların gebelikte ve doğumda kullandıkları tamamlayıcı, geleneksel ve manevi uygulamalar. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 13(1), 125-132. <https://doi.org/10.31020/mutfd.1187749>

Çevik, A., & Alan, S. (2020). Doğum sonu dönemde yapılan geleneksel uygulamalar. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 10(1), 14-22. <https://orcid.org/0000-0002-5403-3778>

Ejder Apay, S., Nagórska, M., Sonmez, T., Gur, E. Y., Yılmaz, F., Zych, B., Lewandowska, A., & Lesińska-Sawicka, M. (2022). Traditional practices during pregnancy, delivery, and puerperium used by women in Poland and Turkey. *Medical Science Pulse*, 16(2), 22-32. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0015.8819>

Erenoğlu, R., Can, R., Tambağ, H., & Akdeniz, Ş. (2017). Kırsal alandaki kadınların doğum-doğum sonu dönemiyle ilgili geleneksel uygulamaları: Karaksi örneği. *Folklor/Edebiyat*, 23(90), 183-217. <https://doi.org/10.22559/folkloredebiyat.2017.30>

Ersöz, M., Gözüyeşil, E., & Sürücü, Ş. G. (2024). Doğumda geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları ve ebelerin rolleri. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 14(1), 38-49. <https://doi.org/10.31020/mutfd.1298375>

Gökıldız, Ş., Alan, S., Öztürk, M., & Şenesen, R. O. (2013). Traditional health practices in mountain, plain and seaside regions of Adana in Turkey: Maternal and infant health. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 3(3), 21-29.

Habte, M. B., Admassu, B., & Tekelehaimanot, A. N. (2023). Cultural malpractices during pregnancy, child-birth and postnatal period among women of child bearing age in Loma Woreda, Southwest Ethiopia. *Heliyon*, 9, e12792. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e12792>

Işık, M. T., Akçınar, M., & Kadioğlu, S. (2010). Mersin ilinde gebelik, doğum ve loğusalık dönemlerinde anneye ve yenidoğana yönelik geleneksel uygulamalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 63-84.

Kabalcıoğlu, F., & Kurçer, M. A. (2008). Niteliksel bir araştırma: Şanlıurfa'da geleneksel ebeler ve doğuma yönelik geleneksel yöntemleri. *Journal of Clinical Obstetrics & Gynecology*, 18(6), 377-382.

Karahan, N., Aydın, R., Güven, D. Y., Benli, A. R., & Kalkan, N. B. (2017). Traditional health practices concerning pregnancy, birth, and the postpartum period of women giving birth in the hospital. *Southern Clinics of Istanbul Eurasia*, 28(3), 190-198. <https://doi.org/10.14744/scie.2017.33042>

Mirzabagi, E., Deepak, N. N., Koski, A., & Tripathi, V. (2013). Uterotonic use during childbirth in Uttar Pradesh: Accounts from community members and health providers. *Midwifery*, 29(8), 902-910. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2012.11.004>

Okka, B., Durduran, Y., & Kodaz, N. D. (2016). Traditional practices of Konya women during pregnancy, birth, the postpartum period, and newborn care. *Turkish Journal of Medical Sciences*, 46(2), 501-511. <https://doi.org/10.3906/sag-1504-120>

Özsoy S., & Katabi, V. (2008). A comparison of traditional practices used in pregnancy, labour and the postpartum period among women in Turkey and Iran. *Midwifery*, 24(3), 291-300. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2006.06.008>

Özcan, H., Samur, I., Uzun, F., & Sahin, R. (2022). Cultural methods used by women who give vaginal birth to cope with birth labour pain. *International Journal of Caring Sciences*, 15(1), 546-553.

Özmen, D., & Cambaz, S. (2008). Manisa'da 15-49 yaş kadınların gebelik, doğum ve loğusalık ile ilgili geleneksel inanç ve uygulamaları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 24(2), 91-102.

Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., ... & Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: An updated guideline for reporting systematic reviews. *International Journal of Surgery*, 88, 105906. <https://doi.org/10.1016/j.ijsu.2021.105906>

Sychareun, V., Hansana, V., Somphet, V., Xayavong, S., Phengsavanh, A., & Popenoe, R. (2012). Reasons rural Laotians choose home deliveries over delivery at health facilities: A qualitative study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 12, 86. <https://doi.org/10.1186/1471-2393-12-86>

- Taşhan, S. T., & Koyuncu, S. B. (2018). Kadınların doğuma yönelik kullandıkları geleneksel yöntemler ve etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2), 150-155. <https://doi.org/10.31067/0.2018.6>
- Tufanaru, C., Munn, Z., Aromataris, E., Campbell, J., & Hopp, L. (2020). Systematic reviews of effectiveness. E. Aromataris, & Z. Munn (Ed.), *JBIM Manual for Evidence Synthesis*. <https://doi.org/10.46658/JBIMES-20-01>
- Tulan, A. (2020). İzmir Menemen bölgesi doğum adetleri. *Asya Studies*, 4(14), 51-62. <https://doi.org/10.31455/asya.785626>
- Whittemore, R., & Knafl, K. (2005). The integrative review: updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(5), 546-553. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2005.03621.x>
- Withers, M., Kharazmi, N., & Lim, E. (2018). Traditional beliefs and practices in pregnancy, childbirth and postpartum: A review of the evidence from Asian countries. *Midwifery*, 56, 158-170. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2017.10.019>
- Yalçın, H. (2012). Gebelik, doğum, lohusalık ve bebek bakımına ilişkin geleneksel uygulamalar (Karaman örneği). *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 55(1), 19-31.
- Yalçın, E., & Özbaşaran, F. (2021). Nefes terapisinin genel sağlık ve kadın sağlığı üzerine etkileri. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 106-111. <https://doi.org/10.47769/izufbed.866042>
- Yılmaz, D., Kısa, S., Zeynelođlu, S., & Güner, T. (2013). Determination of the use of traditional practices to ease labour among Turkish women. *International Journal of Nursing Practice*, 19(1), 65-73. <https://doi.org/10.1111/ijn.12025>